

Mandat for ekspertgruppe

Geopolitisk industriskifte – implikasjoner og strategiske valg for norsk prosessindustri

Bakgrunn

Strategiforumet Prosess21 ble etablert av Nærings- og fiskeridepartementet i 2018. Forumet skal gi strategiske råd og anbefalinger om hvordan Norge best kan få til en utvikling i retning av minimale utslipp fra prosessindustrien i 2050, og samtidig legge til rette for bærekraftig omstilling, vekst og verdiskaping. I februar 2024 fikk Prosess21 [nytt mandat og styringsgruppe](#) basert på et oppdatert mandat fra NFD og KLD. Her fremgår det at strategiarbeidet skal gjennomføres som en inkluderende prosess, og bidra til offentlig interesse og åpenhet om arbeidet i Prosess21. Som del av strategiarbeidet kan forumet på eget initiativ igangsette aktiviteter og tiltak.

I tråd med sitt mandat har Prosess 21 besluttet å nedsette en ekspertgruppe på geopolitikk. Muligheter for omstilling, vekst og verdiskaping i industrien påvirkes i sterk grad av den geopolitiske utviklingen og det er behov for et oppdatert kunnskapsgrunnlag på dette feltet. Prosess21 la i juni 2026 frem et [kunnskapsgrunnlag på kritiske råmaterialer](#). Dette dekker et viktig aspekt knyttet til en mer tilspisset geopolitisk ramme for industrien. Arbeidet i ekspertgruppen skal bygge videre på dette kunnskapsgrunnlaget og belyse andre sentrale utviklingstrekk som påvirker industriens markedsadgang, verdikjeder og konkurranseevne.

Formål

Det overordnede formålet med ekspertgruppens arbeid er å utvikle et oppdatert kunnskapsgrunnlag og gi strategiske råd og anbefalinger om hvordan norsk prosessindustri kan møte et skjerpet geopolitisk og industrielt landskap. Arbeidet vil inngå som en del av beslutningsgrunnlaget for Prosess21-styringsgruppen.

Norsk prosessindustri befinner seg i et globalt marked preget av økende geopolitisk rivalisering, økonomisk uro, regionalisering og handelskonflikter. Forskyvningen av økonomisk makt og industriell aktivitet fra vest mot øst har bidratt til en strukturell endring i det internasjonale systemet, der USAs relative rolle er svekket og Kinas betydning har økt. Prosess21 beskrev dette i 2024 i notatet [Geopolitisk industriskifte](#). Arbeidet skal bygge videre på tidligere kunnskapsgrunnlag, men med større vekt på utvikling av prioriterte problemstillinger og anbefalinger.

Endringene som ble skissert tidligere er nå forsterket. President Trump har foretatt en krevende og uforutsigbar omlegging av USAs handelspolitikk, som igjen har trigget mottiltak fra både Kina og EU. Kinas storskala og høyteknologiske industriproduksjon innen en rekke strategiske sektorer har gitt både EU og USA tøffere konkurranse og begge utvikler ny industripolitikk som kan imøtekomme utfordringene Kina gir. Denne utviklingen legger nye rammer for norsk industriproduksjon og norsk industrieksport.

Ekspertgruppen skal selv prioritere hvilke problemstillinger som vektlegges, innenfor rammene av mandatet. Følgende temaer skal danne et utgangspunkt for arbeidet:

- Utvikling i handelspolitiske rammebetingelser for industrien: beskrive hvordan globale handelspolitiske rammevilkårene har utviklet seg som følge av amerikanske tariff, mottak fra EU og Kina, og økende geopolitisk rivalisering. Dette arbeidet kan belyse konsekvensene for internasjonale verdikjeder, markedsadgang og konkurransevilkår for norsk industri.
- Ny strategisk industripolitikk: Bidra til innsikt i fremvekst av en mer aktiv og strategisk orientert industripolitikk internasjonalt, inkludert drivkreftene bak denne utviklingen og hvordan ny politikk skiller seg fra den mer markedsorienterte tilnærming som vært gjeldende de siste tiårene.
- Utforming og implementering av EUs industripolitikk: Arbeidsgruppen kan beskrive de sentrale målene, virkemidlene og prioriteringene i EUs nye industripolitikk, samt identifisere muligheter og utfordringer for norsk industri i dette landskapet. Ekspertgruppen bør vurdere å fremme konkrete anbefalinger om hvordan Norge kan styrke sin posisjon gjennom deltakelse i europeiske politiske prosesser, inkludert tidlig påvirkning av regelverksutvikling og strategiske satsinger.

Organisering

Sammensetningen av ekspertgruppen skal sikre en bred faglig kompetanse som kan identifisere kunnskapshull, informasjons- og markedsbehov, samt eventuelle mangler i norsk strategidetaljering.

Prosess21 har foreslått Stina Torjesen som leder av ekspertgruppen. Direktør for Prosess21 vil også fungere som sekretariat for gruppen. Deltagerne bør ha god kjennskap til industrien og utvikling i relevante internasjonale forhold. Andre aktører kan inviteres inn i deler av arbeidet der ekspertgruppen og sekretariatsleder anser dette som relevant.

Ekspertgruppen er alene ansvarlig for anbefalinger, råd og analyser. Arbeidet utføres i samarbeid mellom ekspertgruppens medlemmer og ekspertgruppens sekretariat.

Arbeidet skal organiseres slik at det sikrer bred forankring i industrien, forskningsmiljøer og partene i arbeidslivet. I arbeidets innledende fase bør ekspertgruppens medlemmer gjøre seg kjent med mandatet. Gruppen bør også på et tidlig stadium vurdere å invitere flere eksperter, samt arrangere innspillmøter for å dele relevant informasjon og aktiviteter.

Ekspertgruppen fastsetter selv det endelige mandatet og foreslår arbeidsplaner. Underveis bør gruppen gi oppdateringer til Prosess21-styret og utarbeide nødvendige notater. Ved avslutning holdes et evalueringsmøte for tilbakemeldinger og godkjenning av sluttrapporten.

Leveranser

Konkrete leveranser fra ekspertgruppen skal bestå av, men er ikke begrenset til:

- Basert på systematisert kunnskap, beskrive på en forståelig måte den internasjonale utviklingen og hvordan den legger nye rammer for norsk industri
- Utarbeide et kort notat eller rapport som beskriver sentrale utviklingstrekk, konsekvenser for norsk industri samt forslag til tiltak og anbefalinger som kan bidra til økt robusthet i møte med en mer tilspisset geopolitisk situasjon. Gi innspill til Utenriksdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Klima- og miljødepartementet og Forsvarsdepartementet slik at disse er godt informert om prosessindustriens bidrag, behov og utfordringer på sentrale politikkfelt
- Ved behov vurdere å søke Nærings- og fiskeridepartementet om mer dyptgående studier i samarbeid med relevante kunnskapstilbydere
- Avgi "løypemeldinger" underveis i arbeidet til styringsgruppemøter i Prosess21

Leveranser kan også formidles via:

- Relevante presentasjoner i PowerPoint-format med strategiske råd og anbefalinger
- Frokostmøter/webinarer i samarbeid med andre aktører
- Mulige kronikker i media og andre former for kommunikasjon til eksterne interessenter

En kommunikasjonsplan for ekspertgruppens leveranser utarbeides i samarbeid med sekretær for Prosess21.

Ekspertgruppen bør også diskutere kommunikasjon rundt temaet og vurdere relevante samarbeidspartnere som kan delta i arbeidet

Mandatperiode

Ekspertgruppens mandat varer frem til utgangen av andre kvartal 2027.

Dersom Prosess 21 styringsgruppe eller ekspertgruppen underveis i mandatperioden ser behov for endringer i mandatets rammer kan dette foreslås. For at endringene skal gjennomføres må imidlertid både Prosess21 styrings- og ekspertgruppen være enig. Dette gjelder også eventuell forlengelse av mandatperiode.

Ekspertgruppens sammensetning

Oppdragseier: Styringsgruppen i Prosess21

Prosjektleder: Stina Torjesen, Universitetet i Agder

Sekretariatsleder: Lars Petter Maltby, Direktør for Prosess21

Prosjektdeltagere

Dag Ekelberg, Yara

Aksel Fridstrøm, Hydro

Johannes Dobson, Eviny

Dag Arthur Aasbø, Borregaard

Anders Wittrup, LO

Marius Vahl, Norsk Industri

Susanne Nævermo Sand

Bjørnar Ovesen, Elkem

Christian Dye, IFE